

EMN INFORM

Mobilita štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci EÚ

1. CIEĽ TEJTO ŠTÚDIE

Tento EMN Inform vychádza zo zistení štúdie EMN¹ o mobilite štátnych príslušníkov tretích krajín² v rámci EÚ v zmysle informácií uvedených v národných správach 21 členských krajín.

Predmetná východisková štúdia mala predovšetkým za cieľ poskytnúť úvodný **prehľad o súčasných ustanoveniach o mobilite** obsiahnutých v EÚ *acquis* s cieľom podporiť mobilitu štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci EÚ a preskúmať aj existujúce vnútroštátne pravidlá, ktoré upravujú ich presun, ako aj **problémy/prekážky**, ktoré majú vplyv na takúto mobilitu, najmä ak k nej dochádza z pracovných dôvodov. Štúdia si zároveň kládla za cieľ „zmapovať“, do akej miery sú k dispozícii štatistiky týkajúce sa **miery a rozsahu** mobility štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci EÚ s cieľom opísať v maximálnej možnej miere súčasné trendy a štruktúru mobility v prípadoch, keď dĺžka pobytu v inej členskej krajine **presahuje tri mesiace**.

2. KLÚČOVÉ ZISTENIA

□ Zistenia východiskovej štúdie poukázali na **obmedzenú dostupnosť relevantných štatistík** týkajúcich sa problematiky mobility štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci EÚ, ako aj na ich **variabilitu a nedostatok porovnateľných údajov**. Mobilita štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci EÚ predstavuje málo prebádanú oblasť. Vzhľadom na jej rastúcu dôležitosť v legislatíve EÚ v podobe návrhov na posilnenie mobility pre niektoré skupiny a na prijatie nových ustanovení, sa považuje za kľúčovo dôležité, aby táto problematika bola na úrovni EÚ účinne kvantifikovaná a vnímaná komplexne.

- Vo všetkých členských krajinách, v ktorých sú štatistiky o celkovom presune štátnych príslušníkov tretích krajín za obdobie piatich rokov k dispozícii, vykazovala **mobilita štátnych príslušníkov tretích krajín rastúci trend**. Hoci štúdia nemala za cieľ zmerať dosah ustanovení smerníc týkajúcich sa migrácie, vo všetkých vyššie uvedených členských krajinách, s výnimkou jednej, bol trend rastu mobility štátnych príslušníkov tretích krajín **vyšší než pri mobilite občanov EÚ**. Z obmedzeného množstva štatistík, ktoré sú ohľadom celkových presunov štátnych príslušníkov tretích krajín k dispozícii v absolútnych číslach, sa však javí, že v porovnaní s presunmi občanov EÚ v rámci jednotlivých členských krajín vykazujú takéto štatistiky nízky podiel.
- Z analýzy súčasných ustanovení v legislatíve EÚ vyplýva, že v prípade dĺžky pobytu presahujúcej tri mesiace je medzi právami týkajúcimi sa mobility občanov EÚ a právami štátnych príslušníkov tretích krajín **podstatný rozdiel**, pričom podmienky pre mobilitu štátnych príslušníkov tretích krajín sú **viac obmedzené**. Rozdiely v podmienkach vstupu a pobytu presahujúceho dobu troch mesiacov medzi migrujúcimi štátnymi príslušníkmi tretích krajín a občanmi tretích krajín prichádzajúcimi priamo z ich krajiny pôvodu/inej tretej krajiny sa tiež javia byť menšie napriek ustanoveniam o mobilite obsiahnutým v legislatíve EÚ, ktoré sú zamerané na uľahčenie mobility v rámci EÚ pre niektoré kategórie štátnych príslušníkov tretích krajín (osoby s dlhodobým pobytom, držiteľia modrej karty EÚ/vysokokvalifikovaní pracovníci, študenti a vedeckí pracovníci). Hoci je druh a miera takýchto prekážok v jednotlivých kategóriách

¹ Predmetná štúdia EMN a národné správy sú k dispozícii na [stránke EMN](#).

² Rakúsko, Belgicko, Cyprus, Česká republika, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Írsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Malta, Holandsko, Poľsko, Slovenská republika, Švédsko, Spojené kráľovstvo

štátnych príslušníkov tretích krajín a v členskej krajine rozličný, toto zistenie vo všeobecne platí v rámci všetkých kategórií skúmaných štúdiou.

- Smernice EÚ o migrácii, ktoré umožňujú mobilitu štátnych príslušníkov tretích krajín, ponechávajú v súvislosti s ovplyvňovaním mobility členským krajinám **veľký priestor na vlastné postupy**, a tým aj pre ich vnútroštátne poriadky. Členské krajiny pri zákonných postupoch môžu uplatňovať a aj uplatňujú opatrenia zamerané na obmedzenie alebo podporu takejto mobility v súlade so svojimi vnútroštátnymi politikami a prioritami, čím vytvárajú rozdiely v pravidlách a praxi jednotlivých členských krajín.

3. USTANOVENIA V LEGISLATÍVE EÚ O MOBILITE

Acquis EÚ priznáva, že právo na mobilitu prináša jednotlivcom aj členským krajinám hospodárske a sociálne výhody, čo sa odzrkadľuje v práve občanov EÚ a ich rodinných príslušníkov na voľný pohyb a pobyt na území členských štátov. Isté práva na mobilitu boli rozšírené na viaceré kategórie štátnych príslušníkov tretích krajín: **osoby s dlhodobým pobytom, vysokokvalifikovaných pracovníkov, vedeckých pracovníkov, študentov a pracovníkov preložených na určitý čas na výkon práce do inej krajiny**. Návrhy nových smerníc budú mať za cieľ, aby sa práva na mobilitu v rámci EÚ rozšírili aj na **študentov a vedeckých pracovníkov** a aby sa v rámci legislatívy EÚ nové ustanovenia o mobilite EÚ prijali aj vo vzťahu k **plateným stážistom** a k **vnútro podnikovým presunom**.

[Aké pravidlá EÚ ovplyvňujú vstup a pobyt migrujúcich štátnych príslušníkov tretích krajín?](#)

Významný priestor na samostatné postupy členských krajín stanovený v rámci EÚ *acquis* má za následok **existenciu odlišných ustanovení o mobilite** pre viaceré kategórie migrujúcich štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú predmetom migračných smerníc EÚ, ktoré vo všeobecnosti obsahujú náročnejšie podmienky než tie, akým čelia občania EÚ pri výkone svojho práva na mobilitu:

- podľa Smernice 2003/109/ES, migrujúci štátny príslušník tretej krajiny z kategórie osôb s **dlhodobým pobytom** musí podať žiadosť o povolenie na pobyt v inej členskej krajine, kým občan EÚ si v súvislosti s právom na pobyt presahujúcim tri mesiace musí splniť iba ohlasovaciu povinnosť; členské krajiny môžu tiež uplatňovať opatrenia na reguláciu počtu migrujúcich štátnych príslušníkov tretej krajiny, ktorí získali právo na pobyt, napr. pri skúmaní trhu práce, a iné kritériá, ktoré sa nevzťahujú na občanov EÚ, napr. súlad s integračnými opatreniami. Migrujúce osoby s dlhodobým pobytom presúvajúce sa v rámci členských štátov,

ktoré prijali predmetnú smernicu, však môžu získať oprávnenie na pobyt na základe zjednodušených postupov v porovnaní s postupmi vzťahujúcimi sa na štátnych príslušníkov tretích krajín prichádzajúcich do EÚ po prvýkrát, pričom žiadosť možno podať z územia inej členskej krajiny bez toho, aby osoba bola držiteľom víza. V niektorých členských krajinách je vstup pre migrujúcich štátnych príslušníkov tretích krajín z kategórie osôb s dlhodobým pobytom uľahčený ešte viac a druh povolenia na pobyt vydaný v inej členskej krajine môže zabezpečiť aj väčšiu mieru ochrany než v prípade štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí podajú žiadosť o vstup a pobyt priamo z tretej krajiny.

- Aj podmienky, ktoré musí splniť migrujúci štátny príslušník tretej krajiny z kategórie **držiteľ modrej karty EÚ** podľa smernice 2009/50/ES, sú prísnejšie než podmienky, ktoré sa vzťahujú na migrujúcich občanov EÚ. Držiteľia modrej karty EÚ musia mať v prvej členskej krajine oprávnený pobyt trvajúci aspoň osemnásť mesiacov pred tým, než sa presťahujú do inej členskej krajiny, a aby tak mohli urobiť, musia požiadať o ďalšiu modrú kartu EÚ, čo v praxi znamená opätovné zhodnotenie s cieľom splniť všetky podmienky stanovené vo vnútroštátnej legislatíve inej členskej krajiny, vrátane skúmania situácie na trhu práce. Mobilitu možno obmedziť aj vtedy, ak je modrá karta vydaná na účely zamestnania u jedného konkrétneho zamestnávateľa. Požiadať o modrú kartu v inej členskej krajine však možno z tejto členskej krajiny. Postupy pri zlúčení rodiny sú priaznivejšie, a aj doba pobytu v iných členských krajinách sa môže započítať do splnenia podmienok na získanie štatútu osoby s dlhodobým pobytom.
- Podľa smernice 2005/71/ES migrujúci **vedeckí pracovníci** z tretích krajín čerpajú výhody z ľahšieho vstupu a pobytu v druhej členskej krajine, ak doba ich mobility nepresahuje tri mesiace. Ak však dĺžka pobytu presahuje tri mesiace, platí zásada vnútroštátnej legislatívnej úpravy, pričom príslušné ustanovenia v jednotlivých členských krajinách sú výrazne odlišné. Vo väčšine prípadov však žiadosť možno podať z územia druhej členskej krajiny; práva na mobilitu, ktoré požívajú vedecí pracovníci z tretích krajín, sú však opäť menej priaznivé než v prípadoch vedeckých pracovníkov, ktorí sú občanmi EÚ, kde jediným kritériom, ktorému títo čelia, je ohlasovacia povinnosť u orgánov, ak sa rozhodnú absolvovať pobyt dlhší než tri mesiace. Rozsah zamestnania, ktorý je pre občanov EÚ v druhej členskej krajine k dispozícii, ostáva veľmi široký, kým v prípade vedeckých pracovníkov tretích krajín sú akékoľvek úľavy obmedzené a naviazané na konkrétnu pracovnú pozíciu vedeckého pracovníka.

- V prípade **študentov** z tretích krajín prichádzajúcich do EÚ na účely štúdia na obdobie presahujúce tri mesiace sú podmienky vstupu a pobytu vymedzené v smernici 2004/114/ES a podmienky pre mobilitu podliehajú prísnejším obmedzeniam. Členské krajiny vo všeobecnosti nerozlišujú medzi študentmi prichádzajúcimi na účel štúdia priamo z tretej krajiny a študentmi z inej členskej krajiny v prípade pobytu presahujúceho tri mesiace. Zistilo sa, že v princípe platia rovnaké pravidlá ako v prípade imigrácie.
- Smernica 96/71/ES umožňuje **vyslanie zamestnancov** na územie členskej krajiny na určitý čas na výkon inej práce než je ich bežné zamestnanie. Smernica sa špecificky nezmieňuje o mobilitu štátnych príslušníkov tretích krajín, ale na základe prípadového práva (Súdny dvor Európskej únie) hostujúci členský štát nesmie iniciovať administratívne formality alebo dodatočné podmienky voči zákonne zamestnaným štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú presunutí na výkon práce poskytovateľom služieb so sídlom v inej členskej krajine. Vo viacerých členských krajinách pracovníci z tretích krajín presunutí na výkon práce z jednej členskej krajiny do inej musia splniť menej podmienok než štátni príslušníci tretích krajín presunutí na výkon práce do iného členského štátu priamo z tretej krajiny. V niekoľkých členských krajinách však existujú viaceré odlišnosti vo vnútroštátnych pravidlách a postupoch týkajúcich sa požiadaviek na udelenie víza a získania povolenia na pobyt pre migrujúcich štátnych príslušníkov tretích krajín presúvaných na výkon práce na určitý čas a pre tých, ktorí vstúpili na územie členského štátu priamo z tretej krajiny.
- Pre niektoré kategórie štátnych príslušníkov tretích krajín právo EÚ nestanovuje pravidlá pre mobilitu v rámci EÚ, napr. pre **cezhraničných pracovníkov, sezónnych pracovníkov a pracovníkov v regulovaných povolaniach**.

4. KLÚČOVÉ ZÁVERY

Dostupnosť štatistík je obmedzená

Medzi informácie zozbierané v členských krajinách patria štatistické údaje od správnych orgánov, štatistika z oficiálneho sčítania štátnych občanov alebo z registra štátnych občanov a z výskumných správ a štúdií. Vo všeobecnosti členské krajiny **bežne nespracúvajú štatistické údaje ohľadom migrácie podľa kategórií migrujúcich štátnych príslušníkov tretích krajín v zmysle *acquis* EÚ**, ktoré rozlišuje medzi štátnymi príslušníkmi tretích krajín prichádzajúcimi do členských krajín po prvýkrát a tými, ktorí prichádzajú cez územie prvej členskej krajiny, čo predstavuje určité problémy v prístupe k dostupným štatistikám a pri zabezpečovaní porovnateľných údajov.

Aké opatrenia na obmedzenie alebo uľahčenie mobility štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci EÚ boli prijaté na úrovni členských krajín?

Členské štáty uplatňujú viaceré zákonné opatrenia v medziach migračných smerníc EÚ, ktoré môžu ovplyvňovať mobilitu v rámci EÚ alebo rozhodnutia o štátnych príslušníkoch tretích krajín, ktorí už sú prítomní v EÚ a majú byť premiestnení do inej členskej krajiny.

- **Obmedzenia na trhu práce** môžu pre štátneho príslušníka tretej krajiny predstavovať prekážku v prístupe na trh práce v EÚ mimo členskej krajiny, v ktorej osoba mala pôvodne pobyt. Vo väčšine členských krajín migrujúci štátni príslušníci tretích krajín čelia podobným obmedzeniam ako noví štátni príslušníci tretích krajín, ktorí práve prišli do EÚ a musia získať pracovné povolenia za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci tretích krajín prichádzajú z územia mimo EÚ. Môže sa pristúpiť k **skúmaniu trhu práce**, čím sa má zabezpečiť pri prístupe na trh práce uprednostňovanie štátnych príslušníkov EÚ/EFTA. Niektoré členské krajiny však prijali osobitné ustanovenia pre určité kategórie migrujúcich štátnych príslušníkov tretích krajín, vrátane zjednodušených postupov a výnimiek zo získania pracovného povolenia alebo zo skúmania trhu práce.
- **Minimálna mzda**, ktorú štátny príslušník tretej krajiny musí dostať, aby mohol získať povolenie na pobyt a pracovné povolenie, môže byť ďalším potenciálnym faktorom, ktorý môže negatívne ovplyvniť jeho mobilitu v rámci EÚ. Vnútroštátne pravidlá stanovujúce takúto minimálnu mzdu majú v niektorých členských krajinách za následok vyššiu minimálnu mzdu pre štátnych príslušníkov tretích krajín ako pre občanov EÚ.
- Komplikované administratívne **požiadavky pre podnikateľov a samostatne zárobkovo činné osoby** môžu migrujúcich štátnych príslušníkov tretích krajín odradiť od usídlenia sa v inej členskej krajine. Vo všeobecnosti členské krajiny neprijali špecifické ustanovenia pre takýchto migrujúcich štátnych príslušníkov tretích krajín, v dôsledku čoho platia všeobecné požiadavky kladené na všetkých štátnych príslušníkov tretích krajín. Väčšina členských krajín zaviedla požiadavky pre výšku počiatočného kapitálu na účely udelenia povolenia na pobyt alebo pracovného povolenia pre štátnych príslušníkov tretích krajín na výkon samostatnej zárobkovej činnosti, čo sa v jednotlivých členských krajinách výrazne odlišuje. Ďalšie požiadavky prijaté v členských krajinách zahŕňajú zhodnotenie ziskovosti podnikania, kritériá ohľadom vytvárania pracovných miest, jazykové požiadavky a požiadavky, aby podnikateľská aktivita bola v súlade s potrebami národného hospodárstva.

- Ďalším faktorom, ktorý potenciálne ovplyvňuje mobilitu štátnych príslušníkov tretích krajín, môže byť **uznávanie vysokoškolských titulov a diplomov** a najmä náklady, trvanie a požiadavky na dokumenty súvisiace s uznávaním.
- Ďalšie faktory, ktoré môžu ovplyvniť rozhodnutie štátnych príslušníkov tretích krajín presunúť sa za výkonom práce do inej členskej krajiny, zahŕňajú obmedzený prístup k **sociálnemu zabezpečeniu a sociálnym službám** a odchýlky pri poskytovaní práv mobility pre **rodinných príslušníkov** rozličných kategórií migrujúcich štátnych príslušníkov tretích krajín.

5. ĎALŠIE INFORMÁCIE

Ďalšie podrobné informácie o EMN Informe a/alebo o akýchkoľvek iných aspektoch EMN možno získať na: [HOME- EMN@ec.europa.eu](mailto:HOME-EMN@ec.europa.eu).

Spracované v júli 2013